

22.12.2020. 12:02

Uklonjeno reciklažo dvorište kraj sljemenske žičare - lokacija kontaminirana živom

ZAGREB, 22. prosinca 2020. (Hina) - Zapušteno reciklažno dvorište (RD) Tunel pokraj nove sljemenske žičare po hitnoj proceduri je uklonjeno, no lokacija nije propisno sanirana niti ograđena, pa je opasna po zdravlje prolaznika.

Na toj su lokaciji protekla dva desetljeća teški metali poput žive nekontrolirano otjecali u tlo i podzemene vode.

Premještanjem RD Tunela, jednog od prvih reciklažnih dvorišta u gradu, zagrebačka Čistoća izbjegla je neugodnu situaciju da zapušteno dvorište zasjeni svečanost otvorenja megalomanskog projekta žičare, na što je upozoreno početkom prosinca u članku "Kolaps reciklažnog dvorišta podno nove sljemenske žičare" (<https://izdvojeno.hina.hr/content/10533070> (<https://izdvojeno.hina.hr/content/10533070>)).

Nakon objave članka, u kojem se ukazalo na neadekvatno zbrinjavanje otpada, u Čistoći su negirali planove o premještanju RD Tunel te su štetu pokušali umanjiti hitnim čišćenjem dvorišta i postavljanjem novog kamuflažnog platna na ogradu. No, sustavni problem nije se mogao ispraviti pokušajem glancanja vanjskog izgleda, pogotovo se nije moglo sakriti nepropisno skladištenje lako lomljivih fluorescentnih rasvjetnih tijela koja sadrže živu, a koja su odvoz čekala na neadekvatnoj polici pomiješana s drugim otpadom. Mnoge cijevi su bile slomljene. Živa iz njih je isparavala izlažući opasnosti zaposlenike, a kiše su je ispirale u obližnje tlo kontaminirajući ga zajedno s podzemnim vodama. RD Tunel, naime, nije nikada imao geološke membrane i filtere koji bi spriječili otjecanje raznih toksičnih tvari u tlo.

Pri izgradnji sljemenske žičare propuštena je prilika za integriranu modernizaciju reciklažnog dvorišta Tunel, odnosno njegovo proširenje i dovođenje u sklad sa svim pozitivnim propisima o zaštiti ljudskog zdravlja i okoliša. Umjesto toga, odlučilo se otpad iz RD Tunel premjestiti na novo mobilno reciklažno dvorište Podsljeme, smješteno iza crkve u Šestinama u Prilazu Kraljičinom zdencu.

No, nakon hitnog uklanjanja RD Tunel nije provedena dubinska dekontaminacija tla, a neograđena lokacija je postala dostupna svima. Kamionima su odvezeni kontejneri i krupni otpad. Odvezeno je ono vidljivo, ali je tlo ostalo kontaminirano nevidljivom prijetnjom koja može ostaviti teške posljedice na ljudski organizam. Izostanak sanacije terena dokaz je nekompetentnosti odgovornih komunalnih službi koje su je provodile. Kontaminirano tlo predstavlja opasnost radnicima u hortikulturi koji će tu lokaciju uređivati zbog skorog otvorenja donje postaje nove žičare. Trajno je opasno za djecu i vlasnike kućnih ljubimaca, jer nije dovoljno samo preko zatrovanog tla staviti tanki travnati tepih.

S obzirom da će se uskoro u svim reciklažnim dvorištima u Zagrebu od građana tehničari na uvid tražiti osobnu iskaznicu, podatke o šifri obveznika i šifri objekta osobe koja predaje otpad, ova bi mjesta trebala imati i edukativnu svrhu. Neuređenost i neprofesionalna postupanja s toksičnim otpadom, kao što su fluorescentne cijevi šalje krivu porukui. Osim toga, mnoga su reciklažna dvorišta u gradu Zagrebu podkapacitirana, pa kad se uvedu obvezna evidentiranja donosioca i vaganja donesenog otpada nastat će neopisive gužve, a naročito u RD Prilesje kraj Maksimira, gdje se aktivnosti utovara i istovara već sad prelijevaju na javne površine. Sve to zajedno bi moglo ponovno dovesti do rasta broja divljih odlagališta umjesto do željenog smanjenja.

Ako se u reciklažnim dvorištima neprofesionalno postupa s fluorescentnim cijevima, što onda sprječava građane da ih odbacuju u kontejnere s mješovitom otpadom ili na divlja odlagališta u nekom parku ili šumi? Nije rijedak prizor da neodgovorni pojedinci uz prasak slomljenog stakla ubacuju stare fluorescentne cijevi u kontejnere za odvoz mješovitog komunalnog otpada. Još uvijek više standardnih i kompaktnih fluorescentnih žarulja završi u mješovitom komunalnom otpadu nego u sustavu reciklaže. To će pogotovo biti problem tijekom idućih godina, zbog zamjene fluorescentnih rasvjetnih tijela LED žaruljama.

Toksična živa iz fluorescentnih rasvjetnih tijelima opasno narušava zdravlje

Kompaktne fluorescentne žarulje (CFL) spadaju među najefikasnija rješenja za povećanje energetske učinkovitosti rasvjete u domovima i poslovnim prostorima. No, kompaktne i tradicionalne duge fluorescentne cijevi u sebi sadrže određene količine žive, opasne po ljudsko zdravlje. Živa najčešće u ljudski organizam ulazi udisanjem. Opasnost je u tome što toksična živina isparenja bez problema prolaze krvno moždanu barijeru do mozga i placentalnu barijeru do nerođenog djeteta.

Pri dugotrajnom izlaganju isparenjima žive u količinama većim od 0.1 mg/m³ stradava središnji živčani sustav. Ova količina kod ljudi uzrokuje razdražljivost, gubitak pamćenja, mentalne poremećaje, nesanicu, drhtavicu dijelova tijela i krvarenje desni. Manje akutne toksične posljedice nastupaju već pri dugotrajnom izlaganju količinama od 0.025 do 0.050 mg/m³. Ovo ukazuje da bi se kod zaposlenika Čistoće koji svakodnevno barataju s fluorescentnim cijevima trebao što prije provesti temeljiti zdravstveni pregled radi utvrđivanja stupnja izloženosti parama elementarne žive.

Kompaktna fluorescentna žarulja sadrži od 2,5 do 5 mg žive, a veća i do 10 mg. U slučaju da se, primjerice, takva žarulja razbije u prostoru sa slabim provjetravanjem u njemu će 10 posto žive ispariti tijekom prvih 30 minuta i već će prerasti dopuštene vrijednosti i ugroziti zdravlje. Skladištenje i prijevoz tih žarulja trebalo bi se obavljati u zrakonepropusnim kontejnerima, no to nije slučaj niti u jednom zagrebačkom reciklažom dvorištu u kojima su radnici svakodnevno izloženi parama elementarne žive, što može dovesti do ozbiljnih akutnih trovanja i kroničnih bolesti.

U slučaju da se fluorescentno rasvjetno tijelo razbije tijekom prijevoza ili u stanu potrebno je odmah dobro prozračiti prostor i napustiti ga na najmanje 15 minuta. Sve ostatke žarulje potrebno je pokupiti pomoću čvrstog papira ili kartona. Krhotine se nipošto ne smiju skupljati golim rukama, nego, primjerice, ljepljivom trakom, nakon čega ih u nepropusnoj vrećici treba odnijeti u reciklažno dvorište. Površinu treba nakon toga dobro obrisati vlažnim papirnatim ubrusom ili krpom. Sve predmete upotrijebljene za čišćenje treba odložiti u plastičnu vreću za smeće i dobro je zatvoriti.

Pokvarena standardna fluorescentna i CFL rasvjetna tijela treba pažljivo odnijeti u sustav zbrinjavanja u hermetički zatvorenim vrećama kako ne bi došlo do njihovog pucanja tijekom prijevoza i kako bi se smanjila izloženost tehničara reciklažnih dvorišta kod preuzimanja. Tu postoji i odgovornost proizvođača koji bi, osim upozorenja na pakiranju da se takvi proizvodi ne smiju bacati u mješoviti otpad, trebali priložiti i vreću za njihovo odlaganje.

Problem odlaganja fluorescentnih cijevi potrebno je rješavati sustavno. On je trenutno najviše izražen u zagrebačkim reciklažnim dvorištima koja bi naprednim postupanjem zapravo trebala štiti zaposlenike, građane i okoliš te biti primjerom dobre prakse. Nepravilno skladištenje, hitna uklanjanja reciklažnih dvorišta i ostavljanje nesaniranih zemljišta to sigurno nije.

Piše: Robert Kakarigi

Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije, a financiran je bespovratnim sredstvima javnog natječaja Agencije

(Hina) pp yso